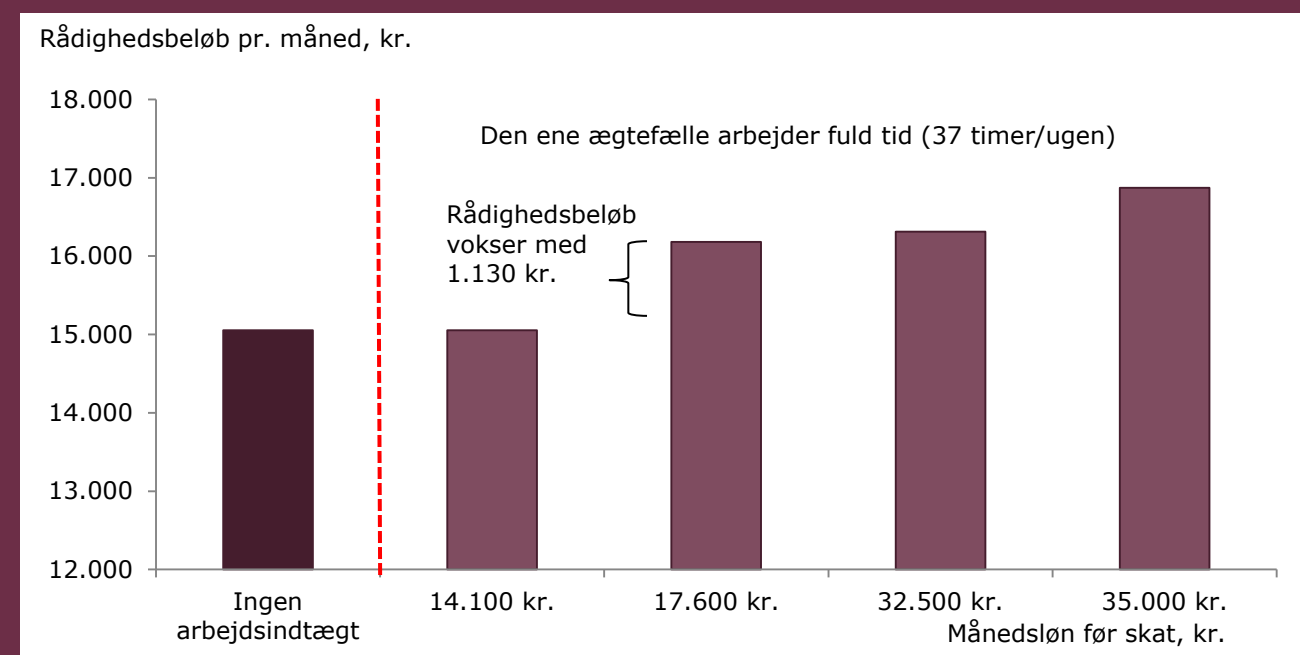


Kontanthjælpsdebat: Da 29.600 kr. blev til 14.100 kr.

Jonas Zielke Schaarup, Kraka

- I debatten om kontanthjælpen er tallet 29.600 kr. flere gange blevet fremhævet som den månedsløn, der skal til for, at det kan "betale" sig for den ene i et kontanthjælpspar med to børn at arbejde. En månedsløn på knap 30.000 kr. er så høj, at mange kontanthjælpsmodtagere ikke vil kunne opnå den på arbejdsmarkedet.
- Hvis den ene ægtefælle tager et fuldtidsarbejde på 37 timer, viser beregninger på Krakas Familietypemodel imidlertid, at en månedsløn på 14.100 kr. faktisk er tilstrækkelig. Den indtægt giver familien det samme rådighedsbeløb, dvs. indkomst efter skat og overførsler samt udgifter til bolig mv., som hvis begge fortsat modtager den fulde kontanthjælp.
- Hvis ægtefællen får et fuldtidsjob med en månedsløn på 17.600 kr., så øges familiens rådighedsbeløb med omkring 1.130 kr. (13.500 kr. om året) i forhold til en situation, hvor begge modtager kontanthjælp. Den beregnede økonomiske gevinst ved arbejde på de 1.130 kr. er herefter uændret op til en månedsløn på omkring 32.500 kr.
- Beregningerne aflyser ikke "samspilsproblemerne" i kontanthjælpsystemet. Der er en høj sammensat skat på arbejde pga. ægtefælleafhængigheden i ydelserne.

Figur 1
Hvor stor skal månedslønnen være?
Par på kontanthjælp med to børn i daginstitutioner



Anm.: Figuren viser både rådighedsbeløbet, når begge ægtefæller er på kontanthjælp, og når den ene voksne har fuldtidsarbejde, samtidigt med at den anden ægtefælle fortsætter i kontanthjælp. Beregningerne tager udgangspunkt i 2012-regler. Øvrige beregningsforudsætninger fremgår af boks 1. De enkelte komponenter i rådighedsbeløbet er dokumenteret i bilaget.

Kilde: Egne beregninger på Krakas Familietypemodel.

Formål med analysen

Denne analyse ser nærmere på størrelsen af den økonomiske gevinst ved, at den ene ægtefælle i et par af kontanthjælpsmodtagere begynder at arbejde.

Beregningerne tager udgangspunkt i en situation, hvor den ene ægtefælle tager et fuldtidsjob på 37 timer om ugen, og dermed ikke opfylder rådighedsbetingelserne for kontanthjælp. Den anden ægtefælle står derimod til rådighed og modtager derfor fortsat kontanthjælp.

Rådighedsbeløbet for et kontanthjælpspar med to børn

Familien i beregningerne består af to voksne samt to børn i vuggestue og SFO.

Når begge voksne er på kontanthjælp modtager de tilsammen den fulde kontanthjælp på 27.400 kr. om måneden (13.700 kr. pr. ægtefælle). Efter skat, boligstøtte, børnepenge samt udgifter til husleje, varme mv. efterlader det et rådighedsbeløb på omkring 15.100 kr. om måneden til familien med to børn i daginstitutioner.

Hvad er reglerne for kontanthjælp til ægtepar?

For at have ret til kontanthjælp skal der være indtruffet en såkaldt social begivenhed, fx arbejdsløshed, så personen ikke længere kan forsørge sin familie. Kontanthjælpsmodtageren skal derudover stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og skal derfor aktivt udnytte sine muligheder for at arbejde samt tage mod evt. tilbud om arbejde mv.

Udmålingen af kontanthjælpen bygger på et princip om, at ægtefæller skal forsørge hinanden. Dette indebærer, at der ved beregningen af kontanthjælpen tages hensyn til begge ægtefællers økonomiske forhold. Derfor vil ægtefællernes arbejdsindtægter blive modregnet i parrets samlede (mulige) kontanthjælp.

Når den ene ægtefælle får et fuldtidsjob vil indtægterne derfor blive aftrappet i den samlede kontanthjælp på 27.400 kr. Modregningsgrundlaget er lønnen ekskl. arbejdsmarkedsbidrag samt ATP, og der ses endvidere bort fra et bundfradrag på 15 kr. pr. arbejdstime (op til 160 timer pr. måned). Da det forudsættes, at den ene ægtefælle tager et arbejde på 37 timer om ugen udgør timefradraget knap 2.400 kr. om måneden.¹

¹ Lov om aktiv socialpolitik - lovbekendtgørelse nr. 946 af 1. oktober 2009.

Dette betyder, at aftrapping af kontanthjælpen til den ledige ægtefælle begynder, når den anden ægtefælles arbejdsindtægt før skat udgør 17.600 kr.² Da arbejdsindtægten aftrappes krone for krone i kontanthjælpen, vil kontanthjælpen være fuldt modregnet ved en lønindkomst før skat på 32.500 kr. om måneden.³

Tildelingen af kontanthjælpen afgøres af sagsbehandlerne i kommunerne på baggrund af ansøgerens konkrete omstændigheder. I det omfang regler og vejledninger vedr. kontanthjælp og relaterede ydelser giver rum for fortolkninger, vil de enkelte tilkendelser kunne variere fra kommune til kommune.

Hvornår øger arbejdsindtægter rådighedsbeløbet for familien?

Hvis den ene ægtefælle tager et fuldtidsarbejde med en månedsløn før skat på 14.100 kr., vil familiens rådighedsbeløb være 15.100 kr. om måneden, dvs. det samme beløb som når begge forældre modtager kontanthjælp, jf. figur 1. Beregningerne er foretaget på baggrund af Krakas Familietypemodell. I boks 1 og i bilaget er beregningerne dokumenteret.

Det er antaget, at begge parter som udgangspunkt modtager kontanthjælp, og at den person, der kommer i beskæftigelse, samlet arbejder 37 timer om ugen og som minimum får en månedsløn på 14.100 kr. Ved lavere månedslønninger vil rådighedsbeløbet som udgangspunkt være lavere end 15.100 kr., hvis den ene ægtefælle vælger at arbejde, og der ikke kan tildeles supplerende hjælp.

Fuldtidsjob med en månedsløn på 14.100 kr. svarer til en timeløn på 88 kr. (ekskl. pensionsbidrag), hvilket er under minimallønningerne i de forskellige overenskomster. De 14.100 kr. skal derfor ses som en (teoretisk) nedre grænse for lønindkomster, der giver familien samme rådighedsbeløb.

Ved en lønindkomst på 14.100 kr. og op til 17.600 kr. modtager den ledige ægtefælle den fulde kontanthjælp på 13.700 kr. Da ægtefællens kontanthjælp derfor ikke aftrappes i dette indkomstinterval vokser rådighedsbeløbet med omkring 1.130 kr. (13.500 kr. om året), hvis månedslønnen i fuldtidsarbejdet vokser fra 14.100 kr. til 17.600 kr. (som følge af højere timeløn). Det positive forskelsbeløb for familien på 1.130 kr. skal ses i

² Svarende til 16.100 kr. ekskl. arbejdsmarkedsbidrag og ATP. Dvs. halvdelen af familiens kontanthjælp på 13.700 kr. samt bundfradraget på 2.400 kr.

³ Se fx Finansministeriet, Fordeling og Incitamentter 2004, for en fortolkning af reglerne.

sammenhæng med beskæftigelsesfradraget og det nævnte bundfradrag på 15 kr. per arbejdstime.

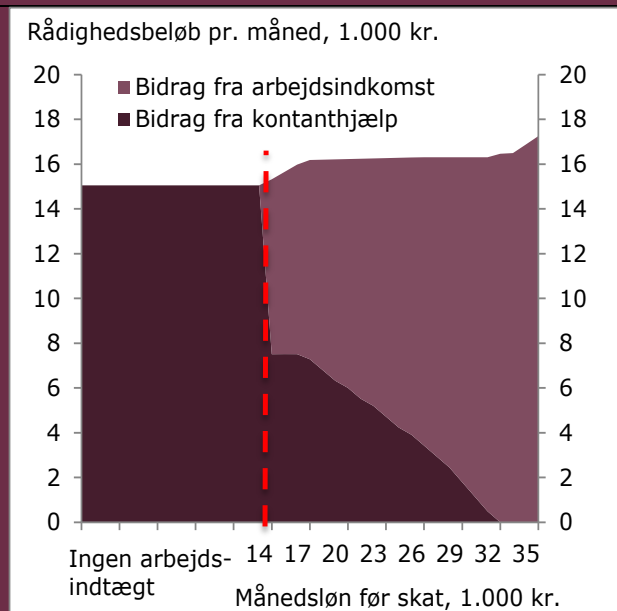
Stigninger i månedslønnen fra 17.600 kr. til 32.500 kr. via højere timeløn fører ikke til nævneværdige ændringer i rådighedsbeløbet, idet den ledige ægtefælles kontanthjælp modregnes krone for krone.

Ved en månedsløn på 32.500 kr. er kontanthjælpen fuldt aftrappet, og højere timeløn øger derfor også rådighedsbeløbet. Ved en månedlig lønindkomst på 32.500 er timelønnen i eksemplet oppe på 203 kr. (ekskl. pensionsbidrag).

Figur 2 viser arbejdsindtægten og kontanthjælpen bidrag til familiens samlede rådighedsbeløb. Som udgangspunkt er begge ægtefæller på kontanthjælp, og hele rådighedsbeløbet stammer derfor fra denne ene indkomstkomponeent. Ved en månedlig indtægt på 14.100 kr. eller mere indtræder den ene ægtefælle i et fuldtidsarbejde, hvorfor arbejdsindtægter begynder at bidrage til familiens rådighedsbeløb. I takt med at kontanthjælpen hos den ene ægtefælle aftrappes for lønindkomster over 17.600 kr., reduceres bidraget fra kontanthjælpen, og ved en månedsløn på 32.500 kr. er kontanthjælpen fuldt aftrappet.

Figur 2
Hvor meget bidrager arbejdsindtægterne til rådighedsbeløbet?

Par på kontanthjælp med to børn i daginstitutioner



Anm.: Se anmærkningerne til figur 1. Bidraget til rådighedsbeløbet er beregnet på baggrund af bidraget til indkomsten efter skat. Boligstøtte, husleje osv. påvirker naturligvis også rådighedsbeløbet.

Kilde: Egne beregninger på Krakas Familietypemodell.

Analysen viser, at der selv ved lave lønindkomster er en økonomisk gevinst forbundet med, at den ene ægtefælle begynder at arbejde.

Men det aflyser ikke de såkaldte "samspilsproblemer" i kontanthjælpssystemet. Den effektive skat ved at den ene ægtefælle indtræder på arbejdsmarkedet er således 94-98 pct., jf. figur 3. Eksempelvis vil en månedsløn på 25.000 kr. føre til en stigning i familiens rådighedsbeløb på 1.130 kr. i forhold til, når begge modtager kontanthjælp. Den begrænsede stigning i rådighedsbeløbet (forskelsbeløbet), som følge af øgede skattebetalinger samt fald i kontanthjælp, betyder derfor, at "deltagelsesskatten" i dette tilfælde udgør ca. 95 pct. Den stigende deltagelsesskat for månedslønninger mellem 17.600 kr. og 32.500 skyldes, at stigende arbejdsindkomst modregnes krone for krone i kontanthjælpen.

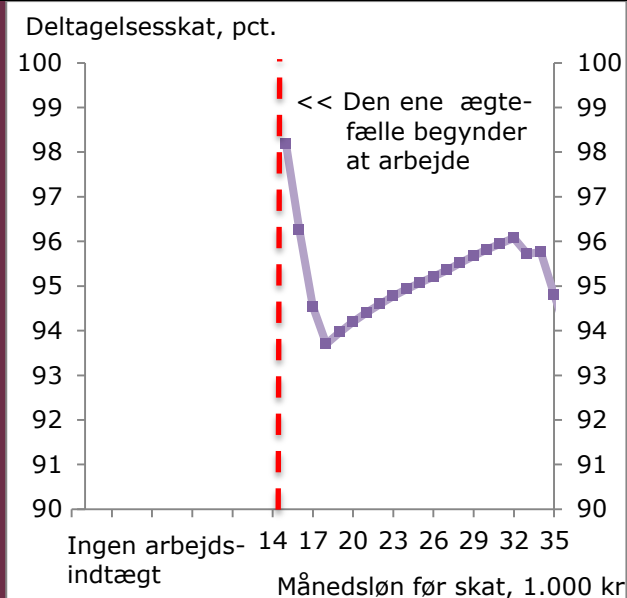
Af samme årsag er der ingen økonomisk fordel ved en højere timeløn, når ægtefællen først er i arbejde, så længe månedslønnen ligger mellem 17.600 og 32.500 kr. Dermed er der ingen økonomisk tilskyndelse til fx at gå fra dag- til natarbejde, opkvalificering mv.

En afskaffelse af modregningsprincippet vil isoleret set øge udgifterne til kontanthjælp væsentligt og vil være udgiftskrævende.

Figur 3

Hvad er den sammensatte skat ved at indtræde på arbejdsmarkedet?

Par på kontanthjælp med to børn i daginstitutioner



Anm.: Se anmærkningerne til figur 1. Deltagelsesskatten er beregnet som forskelsbeløbet (stigningen i rådighedsbeløbet) sat i forhold til lønindkomsten før skat.

Kilde: Egne beregninger på Krakas Familietypemodell.

De økonomiske gevinster forbundet med at indtræde på arbejdsmarkedet skal samtidig ses i sammenhæng med de rådighedskrav mm. der følger med kontanthjælpen. Som nævnt ovenfor

indebærer disse, at kontanthjælpsmodtageren skal opsøge og tage i mod eventuelle jobtilbud.

Hvad bygger beregningerne på?

Beregningerne på Krakas Familietypemodel er stiliserede, og fortolkningerne af resultaterne bør derfor ske med visse forbehold. Bl.a. har de valgte forudsætninger vedrørende boligudgifter osv. betydning for størrelsen af det månedlige rådighedsbeløb. Endvidere tager beregningerne ikke højde for, at transportudgifterne ofte øges, når man kommer i beskæftigelse. Der er omvendt heller ikke inkluderet indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger mv.

I beregningerne er der alene taget udgangspunkt i, at den ene ægtefælle arbejder fuldtid. Hvis ægtefællen derimod arbejder mindre end fuldtid, er den økonomiske gevinst ved at øge arbejdstiden lidt større end ved en stigning i timelønnen. Dette følger af, at bundfradraget som sagt vokser med 15 kr. pr. arbejdstime, dog kun indtil personen arbejder fuldtid.

Det er forudsat, at ægtefællen der arbejder fuld tid ikke vurderes berettiget til kontanthjælp, selv ved en meget lav månedsløn. Ægtefællen har derfor ikke mulighed for at modtage supplerende kontanthjælp, idet personen ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, dvs. ikke fra dag til dag kan frigøre sig fra sit fuldtidsarbejde. Hvis personen alternativt vurderes berettiget til supplerende kontanthjælp, kan familien opnå et rådighedsbeløb på mindst 15.100 kr. ved en arbejdsindtægt som er mindre end 14.100 kr. om måneden.

Det er endvidere antaget, at ægtefællen på kontanthjælp vælger at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, selv i de tilfælde, hvor den udbetalte kontanthjælp er meget lille. Der kan dog være en nedre grænse for, hvor lav kontanthjælpen kan blive, før ægtefællen vælger at blive hjemmegående for at undgå de rådighedskrav, som følger med kontanthjælpen. Da denne grænse i givet fald vil være bestemt af individuelle forhold og en række øvrige omstændigheder, er dette ikke medtaget i beregningsforudsætningerne.

Beskæftigelsesministeriet har anvendt samme forudsætninger i lignende beregninger

Beskæftigelsesministeriet har tidligere anvendt de samme forudsætninger i lignende beregninger. I modsætning til Beskæftigelsesministeriet er det dog forudsat, at den beskæftigede ikke er arbejdsløshedsforsikret, og derfor ikke betaler a-kasse bidrag. Det skal ses i lyset af, at personen kommer fra kontanthjælp, og derfor som udgangspunkt ikke har været dagpengeberettiget.

I forhold til lønindkomsten på 14.100 kr. vil indbetalinger til a-kasse og faglige organisationer øge kravet til den månedsløn, der skal tjenes, idet disse bidrag mindsker rådighedsbeløbet. I dette tilfælde skal arbejdsindkomsten ved et 37 timers job være omkring 16.000 kr. før rådighedsbeløbet er uændret i forhold til kontanthjælp. Dette svarer til en timeløn før skat (ekskl. pensionsbidrag) på 100 kr.

Boks 1. Beregningsforudsætninger

Beregningerne tager udgangspunkt i 2012-regler, hvor kontanthjælpsloft, 500 kr.'s regel mm. er afskaffet. Den månedlige kontanthjælp er 13.700 kr. pr. ægtefælle.

Det antages, at den ene ægtefælle får et fuldtidsjob på 37 timer om ugen. Da personen arbejder fuldtid begynder modregningen i ægtefællens kontanthjælp ved en samlet arbejdsindkomst før skat og inkl. egne ATP bidrag (90 kr. om måneden) på 17.600 kr. $(=(2.398+ 13.732)/0,92+90)$. Modregningen slutter ved en månedssindkomst på 32.500 kr. $(=(2.398+13.732+ 13.732)/0,92+90)$, hvor partnerens kontanthjælp er helt aftrappet. Samtidig påvirkes rådighedsbeløbet bl.a. af aftrapning af boligydelse og skattesystemet i øvrigt.

Hvis den beskæftigede arbejder mindre end fuldtid starter (og slutter) modregningen af kontanthjælpen ved en lidt lavere arbejdsindkomst, fordi det nævnte bundfradrag reduceres.

Husstanden udgøres af to voksne og to børn, som henholdsvis går i vuggestue og SFO med årlige samlede udgifter på 50.500 kr. Familien bor i lejebolig med boligudgifter på 84.000 kr. om året. Egne ATP-bidrag udgør 1.080 kr. I den situation hvor den beskæftigede ægtefælle betaler bidrag til a-kasse og fagforening udgør disse henholdsvis 5.048 og 4.702 kr. Kontanthjælpsparret har ingen formue og er ikke berettiget til særlig støtte. De er ikke medlem af folkekirken. Forudsætningerne svarer til dem, som Beskæftigelsesministeriet har anvendt i tilsvarende beregninger. Beregningerne er vist i bilag.

Bilag

Tabel 1. Beregning af rådighedsbeløb ved udvalgte arbejdsindtægter

Familie med to voksne og to børn i daginstitutioner, 2012-regler

	Ingen arbejdsindtægt			Månedsløn på 14.100 kr.			Månedsløn på 17.600 kr.			Månedsløn på 32.500 kr.		
	Person A		Person B	Person A		Person B	Person A		Person B	Person A		Person B
	Kontant-hjælp	Kontant-hjælp	I alt	Kontant-hjælp	Fuldtids-arbejde	I alt	Kontant-hjælp	Fuldtids-arbejde	I alt	Kontant-hjælp	Fuldtids-arbejde	I alt
	----- Kr. -----			----- Kr. -----			----- Kr. -----			----- Kr. -----		
<i>Indkomster</i>												
Lønindkomst	-	-	-	-	169.600	169.600	-	211.500	211.500	-	390.600	390.600
Kontanthjælp	164.800	164.800	329.600	164.800	-	164.800	164.800	-	164.800	-	-	-
Indkomst i alt	164.800	164.800	329.600	164.800	169.600	334.400	164.800	211.500	376.300	-	390.600	390.600
<i>Frdrag</i>												
Ligningsmæssige fradrag	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Beskæftigelsesfradrag	-	-	-	-	7.500	7.500	-	9.300	9.300	-	14.100	14.100
Grøn check	1.300	1.900	3.200	1.300	1.900	3.200	1.300	1.900	3.200	1.300	1.900	3.200
<i>Skatter</i>												
Kommuneskat	30.100	30.100	60.200	30.100	26.100	56.200	30.100	35.200	65.300	-	64.400	64.400
Sundhedsbidrag	8.500	8.500	16.900	8.500	7.300	15.800	8.500	9.900	18.400	-	18.100	18.100
Kirkeskat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bundskat	5.600	5.600	11.200	5.600	5.200	10.800	5.600	7.000	12.600	-	12.600	12.600
Topskat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
AM-bidrag	-	-	-	-	13.500	13.500	-	16.800	16.800	-	31.200	31.200
Skat i alt	42.900	42.300	85.100	42.900	36.700	79.600	42.900	50.200	93.100	-1.300	93.200	91.900
Indkomst efter skat	121.900	122.500	244.400	121.900	119.400	241.300	121.900	144.400	266.300	1.300	266.200	267.500
<i>Skattefrie overførsler</i>												
Boligsikring	-	-	11.000	-	-	12.600	-	-	5.700	-	-	5.500
Børnepenget	-	-	30.400	-	-	30.400	-	-	30.400	-	-	30.400
<i>Udgifter og ATP</i>												
ATP	-1.100	-1.100	-2.200	-1.100	-1.100	-2.200	-1.100	-1.100	-2.200	-	-1.100	-1.100
A-kassebidrag mv.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Husleje, vand mv.	-	-	-80.400	-	-	-80.400	-	-	-80.400	-	-	-80.400
Dagstitutionsbetaling	-	-	-22.400	-	-	-21.200	-	-	-25.700	-	-	-26.100
<i>Rådighedsbeløb pr. måned</i>	-	-	15.100	-	-	15.100	-	-	16.200	-	-	16.300

Anm.: Se anmærkningerne til boks 1. Afrunding betyder, at tallene ikke nødvendigvis summer til totalen.

Kilde: Egne beregninger på Krakas Familietypemodell.